

СЕМАНТИЧНА НАДМІРНІСТЬ У РОЗМОВНОМУ СТИЛІ МОВЛЕННЯ (НА МАТЕРІАЛІ П'ЄСИ ОСКАРА УАЙЛЬДА "ЖІНКА, НЕ ВАРТА УВАГИ")

Мащенко К. Г.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент

Медвідь О. М.

Актуальність обраної теми визначається популярністю розмовного стилю мовлення не лише в повсякденному житті, а і в художній літературі. Відношення до мови є показником цивілізованості держави та культури кожної людини. Усне мовлення, через неможливість його багаторазового прослуховування, менш вибагливе у порівнянні з літературним, яке можна перечитати. І хоча без помилок спонтанне усне мовлення є неможливим, треба намагатись зводити цю помилковість до мінімуму. Необхідно звернути увагу на семантичну надлишковість як на розповсюджену стилістичну мовну помилку, щоб дослідити випадки, коли це є стилістичним прийомом і коли її присутність є невиправданою.

Проблемі семантичної надмірності присвячено ряд робіт, наукових публікацій з лінгвістичної теорії таких авторів, як Агамжанова В. І., Бурдіна З. Г., Бузаров В. В., Івшин В. Д., Мінаєва Л. В., Третьякова Т. П та інших.

З численних особливостей розмовної мови можна виділити два основних і протилежних явища – надмірність і недостатність мовлення. Надмірністю в мовленні прийнято вважати зайві слова, конструкції, зміст яких можна передати простішим зворотом. Іншими словами, мовна надмірність – багатослівність, створена спонтанністю формулювання думки і емоційним характером повідомлення. До мовленнєвої надмірності призводить стилістична помилка, стилістична безпорадність автора, стилістична недбалість, абсолютно непотрібне топтання на місці в пошуках способу висловити свою думку. Багатослівність проявляється в наступних формах:

- нав'язливе пояснення всім відомих істин (марнослів'я);
- повторна передача однієї і тієї ж думки;
- ляпалісиада – один із видів мовної надмірності, що полягає у затвердженні самоочевидних істин;

– плеоназм – надлишковість засобів, що використовуються для передачі лексичного чи граматичного змісту висловлювання.;

– тавтологія – це різновид плеоназму, який виникає при повторенні однокорених слів, при з'єднанні російського, українського та іншомовного слів з однаковим значенням (прихована тавтологія).

– повторення слів;

– окремі, ізольовані слова і вирази, синтаксично не пов'язані з пропозицією, які не мають будь-якого смислового навантаження, тобто сміттеві слова.

Найбільш близьким до усної комунікації представляється такий жанр художньої літератури, як п'єса, оскільки цей жанр поєднує в собі і ситуативну зумовленість, і спонтанність, і емоційну насиченість, а тому може служити основою для зіставлення і вивчення семантичної надмірності.

Ми звикли до того, що при редагуванні публіцистичних текстів, науково-популярної літератури тощо, уривки з семантичною надмірністю піддаються виправленню. Велика кількість прикладів мовної надмірності в п'єсах при врахуванні того, що текст редагується, говорить про те, що дане явище ніяк не є помилкою або відхиленням від норми. Поряд з економією мовленнєвих засобів надлишковість є прийомом стилістичним.

Явище мовної надмірності ще далеко від однозначного вирішення. Вчені вже не задовольняються описом цього явища і вивченням особливостей прояву надмірності у мовленні. При цьому усну та літературну мови розглядають у зіставленні, а не окремо. Сучасні мовознавці намагаються аналізувати витоки надмірності в мовленні і в самій системі мови, відштовхуються від мовленнєвих способів її прояву, у зв'язку з тим, що саме наявність цього явища обумовлюється завданнями комунікації.

Як доводять результати дослідження, зникають старі форми, з'являються нові, мова вдосконалюється, межа між розмовною та книжково-писемною мовою стирається. У дослідженнях все частіше на перший план виступає необхідність врахування інтересів мовця і слухача, їх емоцій, ясності, лаконічності.

Вивчення мови п'єс показало, що, прагнучи найбільш натурально наблизити мову персонажів до усно-розмовної мови, письменники вдаються до різних стилістичних прийомів. Явище

надмірності, яке часто вживається драматургами, служить для створення образу персонажа, його емоційного настрою, надає експресивності мові героя, а значить, є цілком виправданим, на відміну від його присутності в більшості інших текстів, де надлишковість вважається стилістичною помилкою.

Перекладацькі інновації : матеріали III Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 15-16 березня 2013 р. / Ред.кол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова, О.В. Ємельянова та ін. — Суми : СумДУ, 2013. — С. 112-113.